

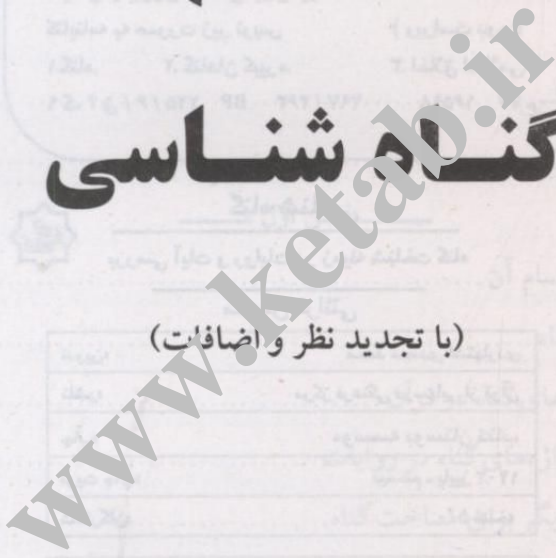

کتاب شناسی

(با تجدید نظر و اضافات)

محسن قرائتی

تنظیم و نگارش: محمدی اشتهاردی

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی ایران:

قرائتی، محسن / ۱۳۲۴ . گناه شناسی / محسن قرائتی.
گردآورنده و ویراستار: محمدی اشتهاردی، محمد، ۱۳۲۳.
تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۷۵.
ISBN 978 - 964 - 90402 - 9 - 5 . ص ۲۹۶

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
کتاب حاضر مجموعه مباحثی است که در ماه مبارک رمضان
۱۳۶۲ به صورت سی درس در برنامه درس‌هایی از قرآن در
سیمای جمهوری اسلامی ایران ایراد شده است.

کتابنامه به صورت زیر نویس (ویراست دوم)
۱. گناه. ۲. گناهان کبیره. ۳. اخلاق اسلامی.
۹ ک/ق/۶/۲۲۵ BP ۲۹۷/۴۶۴ ۱۶۵۹۸-۷۷ م

گناه شناسی

بررسی آیات روایات در زمینه شناخت گناه

محسن قرائتی

تدوین:	محمد محمدی اشتهاردی
ناشر:	مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن
چاپ:	موسسه جویتان کتاب
نوبت چاپ:	بیستم - پاییز ۱۴۰۲
شمارگان:	۱۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۴۰۲-۹۵

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

مرکز پخش شماره ۱: تهران، تلفن و نمابر ۴ - ۶۶۹۴۶۳۶۳
مرکز پخش شماره ۲: تهران، تلفن و نمابر ۶۶۹۷۱۴۶۶ - ۰۲۱
مرکز پخش شماره ۳: اصفهان، تلفن و نمابر ۳۲۲۰۵۴۸۵ - ۰۳۱
مرکز پخش شماره ۴: قم، تلفن و نمابر ۳۷۷۴۲۱۵۵ - ۰۲۵

www.gharaati.ir

۱،۴۰۰،۰۰۰ ریال

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۳	سخن ناشر
۱۵	پیشگفتار
———— فصل اوّل ————	
۱۹	گناه و اقسام آن
۲۱	معنای گناه
۲۱	واژه‌های گناه در قرآن
۲۴	واژه‌های گناه در روایات
۲۵	راه دیگر برای شناخت گناه
۲۵	لعنت شدگان در قرآن
۲۵	لعنت شدگان در روایات
۲۶	لشکر عقل و جهل
۲۷	اقسام گناه
۲۹	تقسیم بندی گناهان در روایات

- ۲۹ گناهان کبیره در کلام امام صادق
- ۳۴ میزان و معیار شناخت گناهان کبیره از صغیره
- ۳۵ گناهان کبیره از دیدگاه امام خمینی
- ۳۸ یک تقسیم بندی دیگر در مورد گناهان
- ۳۹ موارد تبدیل گناه صغیره به کبیره
- ۳۹ ۱- اصرار بر صغیره
- ۴۰ ● از گناهان کوچک غافل نشویم
- ۴۱ ۲- کوچک شمردن گناه
- ۴۲ ۱- اظهار خوشحالی هنگام گناه
- ۴۳ ۴- گناه زرع و طغیان
- ۴۴ ۵- مغرور شدن به مهلت الهی
- ۴۴ ۶- تجاهر به گناه
- ۴۵ ۷- گناه شخصیت ها
- ۴۵ گناه بزرگان از دیدگاه قرآن
- ۴۶ مثل دانشمند غیر متعهد در قرآن
- ۴۷ گناه بزرگان از دیدگاه روایات
- ۴۹ گناهان کلیدی
- ۵۱ آذیر خطر

— فصل دوم —

- ۵۵ زمینه های پیدایش گناه
- ۵۵ زمینه های گناه در وجود انسان

۵۵	الف - غریزه	۲۸
۵۶	قوای غریزی	۲۸
۵۷	ب - قلب	۲۸
۵۸	قلب کانون انگیزه‌ها	۵۸
۶۰	حُب و بغض	۹۸
۶۱	ج - فکر و اندیشه	۸۸
۶۳	زمینه‌های پیدایش گناه	۴
۶۴	۱- زمینه‌های فرهنگی و تربیتی گناه	۴۶
۶۴	۱-۱- حسن و حماقت	۲۶
۶۷	جلوگیری از پیدایش گناه از طریق تعلیم شرک	۲۶
۶۸	۱-۲- قوانین و سنت‌های غلط	۲۶
۷۰	۱-۳- التقاط و تحریف	۵۶
۷۰	حفظ قانون و گناه بدعت	۲۰۱
۷۳	حکم اعدام بدعت‌گذار	۲۰۱
۷۳	۱-۴- گفتار و کتب ضالّه	۵۰۱
۷۵	۱-۵- تلقین و تقلید	۹۰۱
۷۶	تلقین	۷۰۱
۷۷	تقلید	۱۱۱
۷۸	۱-۶- شخصیت‌گرایی	۳۱۱
۷۹	۱-۷- کتمان حق	۵۱۱
۸۰	۲- زمینه‌های خانوادگی گناه	۲۱۱
۸۱	۲-۱- قانون وراثت	۵۱۱

۸۲	انتخاب همسر شجاع	۵۵
۸۴	خاطره	۶۵
۸۴	نشانه‌های فرزند نامشروع	۷۵
۸۵	۲-۲ ازدواج	۸۵
۸۶	۲-۳ تربیت فرزند	۸۶
۸۸	گرم نگه داشتن کانون خانواده	۸۸
۹۰	تحقیر زمینه‌ساز گناه	۹۰
۹۱	یک حادثه عجیب	۹۱
۹۲	توجه کامل به حفظ عفت فرزندان	۹۲
۹۳	۲-۲ تنبیه	۹۳
۹۴	غذای نوزاد در روایات	۹۴
۹۹	شیر مادر برای تغذیه انسان	۹۹
۱۰۲	۳- زمینه‌های اقتصادی گناه	۱۰۲
۱۰۴	دو نمونه از ثروتمندان در قرآن	۱۰۴
۱۰۵	مترف در قرآن	۱۰۵
۱۰۶	رابطه‌ی فقر و تهیدستی با گناه	۱۰۶
۱۰۷	امتیازات و خطوط کلی اقتصاد اسلامی	۱۰۷
۱۱۱	تجربه‌ی تاریخی	۱۱۱
۱۱۳	سیستی و تنبلی	۱۱۳
۱۱۵	۴- زمینه‌های اجتماعی گناه	۱۱۵
۱۱۵	۴-۱ محیط فاسد	۱۱۵
۱۱۵	تأثیر محیط	۱۱۵

- ۱۱۷..... هجرت از محیط ناپاک
- ۱۱۸..... مردم‌زدگی یا جو‌زدگی
- ۱۲۲..... عوامل تباهی محیط
- ۱۲۴..... الف - آشکار نمودن گناه
- ۱۲۷..... ب - بی‌حیایی و پرده‌داری
- ۱۲۸..... قرآن و مساله حیا
- ۱۲۹..... ج - بی‌تفاوتی و تماشاچی بودن
- ۱۳۰..... د - رضایت به گناه
- ۱۳۱..... هـ - کمک به گناه و ظلم
- ۱۳۶..... و - تشویق گناهکار
- ۱۳۹..... ۲-۴ - رهبران گمراه
- ۱۴۴..... ۳-۴ - همنشین و دوست
- ۱۵۰..... ۴-۴ - محرومیت‌های اجتماعی
- ۱۵۲..... ۵ - زمینه‌های روانی گناه
- ۱۵۲..... ۱-۵ - شخصیت و عزت انسان
- ۱۵۵..... ۲-۵ - تحقیر شخصیت انسان
- ۱۵۷..... ۳-۵ - فشارهای اقتصادی و سرکوب‌گرایز
- ۱۵۸..... نگاهی به چند روایت
- ۱۶۰..... ۴-۵ - امید و آرزوی کاذب و بیهوده
- ۱۶۰..... یک داستان تکان‌دهنده
- ۱۶۲..... ۶ - زمینه‌های سیاسی گناه
- ۱۶۵..... بهلول فقیهی مبارز

۱۶۹	توجیه گناه	۶۶۱
۱۷۱	توجیه‌های گوناگون	۶۶۱
۱۷۱	۱- توجیهات عقیدتی	۶۶۱
۱۷۲	توجیه یزیدبن معاویه	۶۶۱
۱۷۳	نگاهی به مساله جبر و اختیار	۸۶۲
۱۷۵	دلایل آزادی اراده	۶۶۲
۱۷۵	۲- توجیهات سیاسی	۶۶۱
۱۷۶	توجیه بنیان‌گذاران مسجد ضرار	۶۶۱
۱۷۸	نشانی تنه انگیزان	۶۶۱
۱۷۸	حضریت علی در برابر توجیه‌گر بزرگ	۶۶۱
۱۸۰	توجیه خونخواران تاریخ	۶۶۱
۱۸۱	توجیه خائنانه‌ی اسان رشید	۶۶۱
۱۸۲	توجیه شهادت امام حسین	۶۶۱
۱۸۳	۳- توجیهات اجتماعی	۶۶۱
۱۸۴	۴- توجیهات روانی	۶۶۱
۱۸۷	۵- توجیهات فرهنگی	۶۶۱
۱۹۰	برخورد امام صادق با یک توجیه‌گر	۸۶۱
۱۹۵	۶- توجیهات اقتصادی	۶۶۱
۱۹۶	داستان اصحاب سبت	۶۶۱
۱۹۷	یک داستان عبرت آموز	۶۶۱
۲۰۰	۷- توجیهات نظامی	۶۶۱

۲۰۰	توجیه در جنگ تبوک	۲۱۲
۲۰۱	انتقاد شدید حضرت علی	۲۱۳
۲۰۲	توجیه در جنگ خندق	۲۱۴
۲۰۳	توجیه مضحک دیگر در جنگ تبوک	۲۱۵
۲۰۳	توجیه در آستانه صلح حدیبیه	۲۱۶
۲۰۵	توجیه در جنگ جمل و صفین	۲۱۷
۲۰۶	یک توجیه و حشتناک	۲۱۸

فصل چهارم

۲۰۹	شناخت مرزهای گناه	۲۱۹
۲۱۰	زهد و ترک دنیا	۲۲۰
۲۱۴	ترجیح اهم بر مهم	۲۲۴
۲۱۷	توجه به همه‌ی ارزشها	۲۲۷

فصل پنجم

۲۲۱	کنترل گناه	۲۲۱
۲۲۱	اهرم‌های بازدارنده‌ی گناه	۲۲۱
۲۲۲	۱- تفکر در امور گوناگون	۲۲۲
۲۲۳	۲- توجه به حضور خدا در همه‌جا	۲۲۳
۲۲۶	یاد خدا	۲۲۶
۲۲۷	۳- خود شناسی و توجه به شخصیت انسانی	۲۲۷
۲۲۷	شخصیت انسان از دیدگاه قرآن	۲۲۷

- ۲۲۹ خود شناسی از دیدگاه روایات
- ۲۳۰ ۴- ایمان به معاد
- ۲۳۲ پیشوایان و معاد
- ۲۳۳ دوست سلمان!
- ۲۳۴ ۵- عرض اعمال
- ۲۳۵ ۶- یاد مرگ
- ۲۳۵ ۷- خداترسی و ترس از عواقب گناه
- ۲۳۷ ۸- نقش عبادات در بازدارندگی از گناه

— فصل ششم —

- ۲۴۱ برخورد با گنهکار
- ۲۴۱ برخورد اسلام با گنهکار
- ۲۴۲ تأدیب اجتماعی
- ۲۴۲ روایات و برخورد با گنهکار
- ۲۴۳ نفرین امام صادق
- ۲۴۴ برخورد امام کاظم
- ۲۴۶ برخورد فقهی با گنهکار

— فصل هفتم —

- ۲۴۹ پی آمدهای گناه
- ۲۵۰ کیفیهای دنیوی گناه
- ۲۵۲ کیفیها آخروی گناه

۲۵۳	احباط و پوچ شدن اعمال نیک
۲۵۴	آثار گناه در روح و روان
۲۵۶	آثار گوناگون گناه
۲۵۶	۱- قساوت قلب
۲۵۶	۲- سلب نعمت
۲۵۶	۳- عدم استجابت دعا
۲۵۷	۴- الحاد و انکار
۲۵۷	۵- قطع روزی
۲۵۷	۶- غرویت از نماز شب
۲۵۸	۷- عدم سزای مجتنبین
۲۵۸	عواقب شوم دیگر ۱۸ تا ۲۰

فصل ۱۰

۲۶۵	توبه و پاکسازی
۲۶۶	استغفار و توبه در قرآن
۲۶۹	توبه از دیدگاه روایات
۲۶۹	۱- توبه راستین
۲۷۰	۲- شرائط صحت و کمال توبه
۲۷۲	۳- انواع توبه و مراحل آن
۲۷۳	۴- وسعت دامنه‌ی پذیرش توبه
۲۷۴	۵- محبت خاص خدا به توبه کنندگان
۲۷۵	۶- سرزنش از تاخیر توبه

- ۲۷۷ ۷- نتایج درخشان توبه
- ۲۸۰ جبران گناه
- ۲۸۱ جبران گناه از دیدگاه قرآن
- ۲۸۲ جبران گناه از دیدگاه روایات
- ۲۸۵ هماهنگی جبران با گناه
- ۲۸۶ چند داستان در رابطه با جبران گناه
- ۲۸۶ ۱- پیشنهاد ابولبابه
- ۲۸۷ ۲- جبرانِ قطعِ رحم
- ۲۸۸ ۳- ادای حق به حق دار
- ۲۸۹ جبران یک گناه بزرگ
- ۲۸۹ ۴- امام به وزیر برای جبران
- ۲۹۱ ۵- دستور جبران به قیس
- ۲۹۲ نکات و تذکرات
- ۲۹۲ ۱- سه گونه‌ی ظلم و کیف آن
- ۲۹۳ ۲- پست‌ترین گناهان
- ۲۹۳ ۳- بدترین انسان‌ها
- ۲۹۴ ۴- ریشه‌های کفر
- ۲۹۴ ۵- نشانه‌های منافق
- ۲۹۵ ۶- بزرگترین گناهان
- ۲۹۵ ۷- جبران گناه
- ۲۹۵ ۸- اسباب دوری از خدا
- ۲۹۶ ۹- کیف‌رگناه و آثار احسان

مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن در سال ۱۳۷۵ با هدف نشر آثار قلمی، صوتی و تصویری حجت‌الاسلام والمسلمین محسن قرائتی تأسیس گردید و در این راستا فعالیت‌های گوناگونی را به انجام رسانده که به اجمال اشاره می‌شود:

۱. چاپ و انتشار بیش از ۵۰ عنوان کتاب در حوزه معارف قرآنی، اصول دین، فروع دین و موضوعات اخلاقی، اجتماعی و خانوادگی.

۲. انتشار کتب تفسیری در سه قالب:

الف) ترتیبی: تفسیر کامل قرآن در دوره ده جلدی تفسیر نور و تفسیر مختصر آن در قالب یک جلدی.

ب) سوره‌ای: تفسیر سوره‌ها به صورت مجزا.

ج) موضوعی: استخراج موضوعات متشابه از قرآن مانند: سیمای خانواده، اقتصاد، مدیریت، مسکن و ... در قرآن.

۳. عرضه نرم‌افزارهای جامع با همکاری مرکز کامپیوتری نور شامل مجموعه آثار حجت‌الاسلام والمسلمین قرائتی و نرم‌افزار تفسیر نور.

۴. راه‌اندازی پایگاه اینترنتی به نشانی: www.gharaati.ir برای دسترسی به متن کامل کتب، تفسیر نور، درس‌هایی از قرآن و فیش‌های تبلیغی.

۵. ترجمه برخی کتاب‌ها به زبان‌های عربی، انگلیسی، اردو و ... در جهت گسترش معارف قرآنی در جهان.

از علاقه‌مندان به معارف قرآنی انتظار می‌رود نظرات و پیشنهادات خود را در جهت رشد حرکت‌های قرآنی و تفسیری به نشانی پست الکترونیکی info@gharaati.ir ایمیل نمایند.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشگفتار

دو باغ را کنار هم در نظر بگیرید که از نظر آب و هوا و نوع گیاهان و درختان یکسانند. باغبان یکی از آنها آفات و آسیب‌هایی که باغ را تهدید می‌کند توجه دارد، قهراً آن باغ از طراوت، شادابی و میوه و گل و شکوفه برخوردار است، ولی باغبان دیگر به آفات آسیب‌ها یا توجه ندارد و یا بی‌خبر است، در نتیجه باغی پژمرده و میوه‌هایی سرخ‌خورده خواهد داشت.

انسان نیز چنین است، که اگر توجه به آفات روحی و جسمی خود نکند، عنصری وازده و خطرناک خواهد شد، ولی اگر با توجه و دقت مراقب خود باشد، فردی وارسته و شایسته خواهد گردید.

آفات و آسیب‌ها در مورد انسان، همان عیوب و گناهان است که تمام انبیا و کتاب‌های آسمانی، بشر را از آلودگی به آن، بر حذر داشته‌اند، و با هشدارها و تاکیدات خود انسان‌ها را به پاکی و اجتناب از گناه، دعوت نموده‌اند.

امیر مؤمنان علی علیه السلام در سخنی می فرماید:

«آفةُ النَّفْسِ أَوْلَاهُ بِالْدُّنْيَا»^(۱)

«آفت روح (پاک) انسان، حرص و دلبستگی به دنیا است.»

و امام صادق علیه السلام می فرماید:

«آفةُ الدِّينِ الْحَسَدُ وَ الْعُجْبُ وَ الْفَخْرُ»^(۲)

«آفت دین، حسادت و خود پسندی و تکبر است.»

کتاب حاضر که در این راستا تنظیم شده است، مجموعه مباحثی است که در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۶۲ شمسی به صورت سی درس، در سیمای جمهوری اسلامی ایران، توسط حضرت حجة الاسلام آقای محسن فرسوی در برنامه‌ی «درسهایی از قرآن» مطرح و مورد استقبال مردم قرار گرفت. اکنون همان درس‌ها با تهذیب و تکمیل و تنظیم به صورت کتابی در اختیار شما قرار می‌گیرد.

دلیل طرح این مسأله در ماه رمضان، ماه خودسازی و ماه صوم (روزه) که به معنی خودداری و کنترل است الهامی بود که از خطبه‌ی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله گرفته شد، آنجا که آن حضرت در شأن ماه رمضان سخن می‌گفت، علی علیه السلام بپاخواست و پرسید:

بهترین اعمال در این ماه چیست؟

رسول اکرم صلی الله علیه و آله در پاسخ فرمودند:

«الْوَرَعُ عَنْ حَرَامِ اللَّهِ»

«بهترین عمل در این ماه، پرهیز از گناه است.»

این درس‌های سودمند اخلاقی، در این کتاب به صورت هشت فصل

زیر تنظیم گردیده است:

- ۱- گناه و اقسام آن.
 - ۲- زمینه‌های پیدایش گناه.
 - ۳- توجیه گناه.
 - ۴- شناخت مرزهای گناه.
 - ۵- کنترل گناه.
 - ۶- برخورد با شهکرم.
 - ۷- آثار و پی‌آمدهای گناه.
 - ۸- توبه و پاکسازی.
- امید آنکه مفید و ذخیره‌تبار و نیامت‌همه‌ی ما باشد.

حوزه علمیه - محمد محمدی اشتهاردی

ماه رمضان ۱۴۰۰ - اردیبهشت ۱۳۶۸